

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Newsletter

Asijský program

01/2008

říjen 2008

Měsíčník o dění na asijském kontinentu

V tomto vydání najdete

Indonesian Elite Facing the Changing World
Indie - staro nový člen mezi nukleárními mocnostmi
Velká koalice v Mongolsku. Konec nebo nový počátek (ne)stability?
Proměny australské zahraniční politiky rok po volbách
Z čínského mléka bolí Peking hlava
Reaction toward US-Taiwan Arms Sale

Mini-analýzy

Indonesian Elite Facing the Changing World

Daniel Novotný

Post-Cold War international relations have been marked by far-reaching shifts in balance of power with the perhaps most widely known example being the challenge rising China poses to the predominance of the United States. It is increasingly apparent that many smaller states are forced to respond to this trend by carefully manoeuvring between these two major powers. A case in point is Australia's growing difficulty in effectively managing its relationship with the standing and the rising superpower.

Similarly, there has been much debate about the future directions of Southeast Asian states' foreign policies. Of particular interest is Indonesia's ambiguous approach to its relations with the United States and China. From the Western perspective, the predominantly Muslim Indonesia is presently one of the main outposts of anti-American sentiments. The mass anti-American rallies that have swept through many parts of Asia are widely seen as evidence of a gradual decline of the U.S. influence in the region. This tendency seems to be supported by the fact that Washington has not been invited to participate in the embryonic East Asian Community.

A recent study shows, however, that the level of trust of the Jakarta elite, both Muslim and non-Muslim, toward the United States is in fact relatively high. It has revealed the Indonesian leaders' overwhelming preference for the U.S. military presence, as opposed to the Chinese or other states' military presence, in Southeast Asia. As one leader noted, "the U.S. should be on tap, not on top," which means that America's policy should not be to dominate the region but be around every time Indonesia needs it. Today's superpower is generally considered as benevolent and friendly power without any territorial design, whereby anti-American sentiments are seen as rather superficial and issue-based.

By contrast, the perceptions of China tend to be much more deep-rooted owing to the long history of mutual interaction and also China's geographic proximity. The Indonesian elite are very much concerned about the prospect of facing a giant with hegemonic intentions at its doorstep. As one Indonesian leader emphasized, "for Indonesia the most important thing now is to anticipate."

This is why Indonesian foreign policy follows a two-pronged approach. While seeking a closer engagement with Beijing, Jakarta concurrently 'balances' China's growing clout by tacitly backing the U.S. military presence in the region, endorsing the ARF security framework, and encouraging other powers, namely Japan and India, to greater involvement in regional affairs. Indonesian elite is also anxious to prevent China from dominating the emerging East Asian Community. This was manifested recently in Indonesia's determined push for the inclusion of India and Australia into the emerging structures of EAC.

In the future, Indonesia, as much as other regional states, is very unlikely to accept a predominance or hegemony of either China or the United States. Instead, we can expect a continuous equidistant manoeuvring between the two powers that will enable Southeast Asian states to maintain a desirable and delicate U.S.-Sino regional balance.

Indie - staro nový člen mezi nukleárními mocnostmi

Alice Savovová

Po tříletém jednání schválil na počátku října Kongres Spojených států dohodu o jaderné spolupráci mezi Indií a Spojenými státy, která má zajistit asistenci Spojených států v oblasti civilní jaderné energetiky. Indie se v dohodě zavázala zpřístupnit 14 ze svých 22 reaktorů kontrolám IAEA. Indie na oplátku získá možnost spolupracovat s USA v oblasti jaderných technologií a materiálů, které umožňují obohacování uranu nebo znovuzpracování plutonia. Zároveň se také de facto stává členem Nuclear Suppliers Group, což Indii umožní účastnit se mezinárodního obchodu s jadernými technologiemi a palivem do reaktorů a indičtí vědci se budou moci podílet na mezinárodním výzkumu. Dlouho diskutovaný dokument však rozvířil debatu na domácí politické scéně v Indii nad jeho pozitivními a negativními aspekty a vyvolal dokonce hlasování o důvěře vládě.

Pro Indii znamená tato spolupráce zejména její uznání jako odpovědné nukleární mocnosti. USA se takto snaží vybalancovat síly v regionu a vyslat jasný signál do Pekingu, že v Asii lze najít i jiné partnery. V tomto směru se také „mění rovnováha mezi Pakistánem a Indii, protože USA s Pakistánem žádnou obdobnou dohodu neuzavřely“.

Charles D. Ferguson z Council on Foreign Relations se domnívá, že „nové partnerství posune snahy USA o odzbrojování ve světě o padesát let zpět a podlamuje pokusy o zabránění Severní Koree a Iránu v získávání jaderných zbraní. Zároveň může vyvolat závody ve zbrojení v Asii“.

Velká koalice v Mongolsku. Konec nebo nový počátek (ne)stability?

Pavel Maškarinec

V polovině září skončila mongolská ústavní krize, vzniklá v důsledku parlamentních voleb z 29. června, po kterých opozice vedená Demokratickou stranou (AN) odmítla uznat volební vítězství vládní postkomunistické Mongolské lidové revoluční strany (MACHN) premiéra Sandžína Bajara. Poslanci AN bojkotovali několik pokusů mongolského prezidenta Nambaryna Enchbajara zahájit schůzi nového parlamentu a podmínili ukončení bojkotu vyřešením sporu, týkajícího se možných podvodů se sčítáním hlasů ve třech z šestadvaceti volebních obvodů. Neúčast poslanců AN, znemožňující činnost parlamentu, tak byla ukončena až 28. srpna, po více než měsíci složitých jednání mezi MACHN a AN (první pokus zahájit schůzi parlamentu učinil mongolský prezident již 23. července).

V reakci na uzavření dohody mezi MACHN a AN nicméně rezignoval předseda AN Cachjagín Elbegdordž, který současně jako jediný odmítl složit poslaneckou přísahu na protest proti stále

nevyřešeným sporům ve dvou volebních obvodech, v jejichž důsledku nebyla známa jména poslanců, zvolených v těchto obvodech.

Novým předsedou AN byl 30. srpna zvolen Norovyn Altanchujag, patřící mezi příznivce dohody s MACHN, a na nočním jednání 1. září uzavřeli lídři obou stran dohodu o vytvoření koaliční vlády. Potvrzení spolupráce mezi MACHN a AN stvrdilo 11. září téměř jednomyslné zvolení Bajara novým premiérem. Jediným z 66 přítomných, kdo se postavil proti, byl bývalý předseda AN Elbegdordž. Následující den uzavřely obě strany koaliční dohodu a vyslovení důvěry navrženým ministrům 19. září již bylo pouze rutinní operací.

V nové mongolské vládě premiéra Bajara zasedlo 14 ministrů a na základě koaliční dohody si MACHN podržela většinu osmi ministerských postů. Oproti předchozí Bajarově vládě se snížil počet žen, které získaly ministerská křesla ze tří na dvě, v obou případech ministryně MACHN. Postkomunisté přenechali AN post ministra financí, ale tento krok straně bohatě kompenzoval zisk nově zřízeného Ministerstva nerostných surovin a energetiky. Důležitost tohoto ministerstva, dozírajícího mimo jiné na těžbu nerostných surovin, spočívá především v rozhodující roli, již tato instituce bude hrát v dalším kole jednání mezi státem a zahraničními společnostmi, usilujícími o získání podílu na využití mongolského nerostného bohatství.

Po čtyřech letech tak Mongolsko znovu zažije vládu velké koalice. Zatímco v roce 2004 se ovšem jednalo o důsledek patového výsledku voleb, vznik velké koalice v roce 2008 lze interpretovat jako snahu MACHN o uklidnění napjaté povolební situace a udržení vnitřní stability země, poté, co musel mongolský prezident sáhnout po volbách k vyhlášení výjimečného stavu.

Křehkost modelu velké koalice se nicméně ukázala již v minulosti, kdy ministři MACHN neváhali bez předchozího upozornění hromadně rezignovat na své posty a tím de facto způsobit pád koaliční vlády (odstoupí-li současně polovina ministrů, musí vláda podle mongolské Ústavy rezignovat jako celek). I z tohoto důvodu lze očekávat problémy s vládní stabilitou, již neprospěje ani pokračující odpor bývalého předsedy AN ke spolupráci obou stran. I podle názoru mongolských politologů navíc Bajarovo zvolení premiérem znamená, že velká koalice nebude mít dlouhého trvání a jen s obtížemi přežije alespoň do prezidentských voleb na jaře 2009. Volba prezidenta bude v tomto ohledu představovat pouze další z testů koherence vládní sestavy a její výsledek může potenciálně výrazně ovlivnit nesnadné sdílení moci mezi vládními stranami, jak v pozitivním, tak negativním směru.

Proměny australské zahraniční politiky rok po volbách

Jaroslav Petřík

Téměř rok po výměně konzervativní vlády Johna Howarda a počátečním živým impulsem ke změnám v zahraniční politice jako by nová levicová vláda Kevina Rudda ztrácela dech. Více než jedenáctileté počínání Howardovy koalice je dnes hodnoceno z hlediska mezinárodních vztahů jako především „realistické“¹ (důraz na vojenskou sílu, nezáměr o mezinárodní organizace a upřednostňování národních zájmů před „morálními“ hodnotami) a dalo se tedy očekávat, že Rudd provede v oblasti zahraniční politiky řadu změn.

Zpočátku to tak i skutečně vypadalo. Krátce po nástupu do úřadu Rudd podepsal Kyótský protokol. V prosinci 2007 Austrálie monitorovala aktivity japonské velrybářské lodi, v lednu 2008 pak zveřejnila fotografie velryb zabitých za údajně vědeckými účely a ministr životního prostředí Peter Garrett otevřeně označil japonský vědecký program za zástěrku komerčního lovu. V červnu 2008 Kevin Rudd stáhl 500 australských jednotek z Iráku a v září Austrálie oznámila svoji kandidaturu na křeslo člena Rady bezpečnosti OSN od roku 2013.

¹ McDraw, David (2008): The Howard Government's Foreign Policy: Really Realist? *Australian Journal of Political Science*, Vol. 43, No. 3, pp. 465–480.

Z tohoto výčtu kroků se však o skutečný „převrat“ jedná pouze v otázce globálního oteplování, což byla po dlouhodobé Howardově ignoraci pro australskou veřejnost vítaná změna. Proti lovu velryb Austrálie protestovala již za Howarda, stejně jako se ucházela o místo v Radě bezpečnosti (i když ke konci své vlády Howard další pokus zastavil). V Iráku nadále zůstává tisíc australských vojáků.

Zřejmě nejrozsáhlejší je vývoj, resp. nevývoj, kolem Pacifického partnerství pro rozvoj a bezpečnost, vyhlášeného před volbami jako klíčové součásti bezpečnostní strategie zaměřené na tzv. „oblouk nestability“ objímající severní pobřeží Austrálie. Podstatnou roli v tomto procesu má hrát mezinárodní rozvojová pomoc - v současné době Austrálie a Nový Zéland pokrývají zhruba polovinu veškeré rozvojové pomoci v tomto regionu. Je však nutno podotknout, že rozvojová pomoc rostla již za Howardovy vlády (především však do Indonésie a Pákistánu v reakci na přírodní katastrofy). Každopádně od voleb je ticho po pěšině - na celý program se pozapomnělo.

Podle nedávného průzkumu veřejného mínění vlivného think-tanku Lowy Institute se změnil i postoj australské veřejnosti k řadě otázek. Poprvé od roku 2005 ztratila válka v Afghánistánu většinovou podporu, zatímco strategické spojenectví s USA oceňuje nejvíce lidí od roku 2005. Snad i proto Rudd podpořil zásahy americké armády proti ozbrojencům Talibanu přes pákistánské hranice.

Jediná oblast, ve které je Rudd v souladu s předvolební rétorikou, je vřelejší postoj k Číně (Rudd dříve působil v Pekingu jako diplomat a plynule hovoří mandarínskou čínštinou). Rozšíření bezpečnostní dohody, kterou podepsal John Howard s Japonskem v březnu 2007, na mírovou smlouvu (a příp. zahrnutí Indie a USA) Kevin Rudd odmítl po ostré reakci Číny. Právě k této otázce se však australská veřejnost staví rozpačitě—zatímco většina se domnívá, že posílení Číny je výhodné pro Austrálii z obchodního hlediska, současně se obává bezpečnostních důsledků.

Z čínského mléka bolí Peking hlava Ivana Oklešťková

Čínský skandál s mléčnými výrobky obsahující melamin odhalil nejen krizi čínského potravinářství, ale i zásadní nedostatky fungování čínského státu.

Když na počátku září informovala média poprvé o zdravotních dopadech čínského mléka pro děti kontaminovaného melaminem, zdálo se, že jde jen o menší krizi vyvolanou nedbalostí jednoho či dvou výrobců. K dnešnímu datu však přesáhl počet nemocných dětí již padesát tři tisíc a vyžádal si čtyři oběti. Případy zdravotních potíží kojenců byly hlášeny také z Tchaj-wanu a Hongkongu. Evropská unie a některé africké a asijské země už zakázaly nebo omezily dovoz čínských mléčných produktů.

Čínské úřady provedly v reakci na odhalení případu médii a ve snaze zvládnout následnou paniku spotřebitelů razii na farmách a ve výkupnách mléka a zatkly 22 zaměstnanců. Přitom odhalily, že přidávání melaminu nebylo jen izolovaným případem, ale široce rozšířenou praxí. Tomu nasvědčuje i zabavení neuvěřitelných 220 kg melaminu.

Ačkoliv skandál začal v severovýchodní provincii Hebei, krize ukazuje na vážnější problém celého čínského potravinářství. Například loňská kauza kontaminovaných krevet ukázala, že do krmiva a potravin mohou přidány i další nebezpečné látky, jako třeba zvířecí antibiotika zakázaná v Evropské unii již před 25 lety kvůli svým karcinogenním účinkům.

Celý text článku naleznete na Respekt.cz.

Reaction toward US-Taiwan Arms Sale

Man-Hua Chen

After some years of frozen purchase of the US weapon, the US released the army sale around 6.5 billion US dollars to Taiwan before Taiwan's National Day, 10th October, as a sign of showing good will to the new government in Taiwan since the ruling party, KMT, accused that the former government did not maintain TW-US relationship. However, for the US counterpart, the sale was pending for such a long time due to the KMT dominated parliament did not approve that sale until recently. As usual, the Chinese government is not happy to see this purchase and even withdrew China-US military exchanges.

Tracing back to the US-TW arm sale history, this shows the interesting relationship between the US, China and Taiwan. Taiwan wants to defend herself since the neighboring country is China. The US also focuses on her own interest providing weapon to Taiwan as supporting one of democratic role model countries in Asia. However, it is known that China always claims the sovereignty of Taiwan. This year, after Taiwan's presidential election, the newly elected president is trying to make his policies more open to China such as opening the cross-strait direct flights, arranging bilateral talks between governmental officials and even trying to acknowledge educational certificates in China. As far as the diplomacy is concerned, Taiwanese government switched the policy to a soft diplomacy without offending China. However, no matter how Taiwan tries to soften the tone, China still does not soften the toughness regarding Taiwan issue and views this arm sale as a provocation. Thus, not only regarding the US arm sale, but also regarding Taiwan's status, Taiwan should stick to the tone firmly without leaning too much against one side or another.

Komentované zprávy

V Mongolsku proběhlo cvičení mírových jednotek „Chánova výzva 2008“

Ve dnech 5. až 21. září se v mongolském výcvikovém středisku *Pět vršků (Tavan tolgoj)*, vzdáleném 60 km od hlavního města Ulánbátaru, uskutečnil šestý ročník mezinárodního vojenského cvičení zemí, jejichž vojenské jednotky se účastní mírových operací OSN. Cílem cvičení za účasti přibližně 350 vojáků z Mongolska, Indie, Thajska, Nepálu a USA bylo zvýšit strategické schopnosti jednotek zapojených do mírových operací OSN. Více

Tipy na publikace

China Brief

China Brief z produkce Jamestown Foundation přináší pravidelné analýzy zaměřující se na jednotlivé aspekty současné čínské politiky. Tematicky jsou texty řazeny do pěti skupin: domácí politika, ekonomika, elity, zahraniční politika a bezpečnost. V posledním vydání nalezneme například analýzu čínsko-venezuelských vztahů. China Brief je rozeslán po předchozí registraci.

American Ethnologist

Ve své nejnovější studii „Prelude to violence: Show trials and state power in 1930s Mongolia“ se Christopher Kaplonski zabývá rolí vykonstruovaných procesů, které se v Mongolsku odehrály ve 30. letech 20. toletí a jejich významem v procesu formování mongolského státu. Kaplonski zdůrazňuje především roli procesů při ospravedlnění státního násilí a snaze obrátit obyvatelstvo proti buddhistické církvi, pomocí zobrazení hrozby, již mělo pro státní suverenitu ztělesňovat spiknutí vysoce postavených buddhistů a bývalých lídrů státu.

Pozvánky

Výstava: Little Hanoi

Kdy: 2. - 26. října, od 10:00 - 18.00 (mimo pondělí)

Kde: Výstavní síň Mánes, Masarykovo nábřeží 250, Praha 1

Pořadatel: Nadace Český fond umění

Popis: Výstava velkoformátových fotografií Štěpánky Stein a Salima Issy představující ve formě stylizované fotografie zástupce několika generací Vietnamců žijících v České republice.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Oklešťková Tajemnice: Valérie Svobodová Mini-analýzy: Man-Hua Chen, Pavel Maškarinec, Daniel Novotný, Ivana Oklešťková, Jaroslav Petřík, Alice Savonová Komentované zprávy: Pavel Maškarinec Tipy na publikace: Pavel Maškarinec Pozvánky: Valérie Svobodová Grafický návrh: Side2 Sazba: Pavel Maškarinec Kontakt na redakci: newsletter.asp@amo.cz.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2008